

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

2030
ENGELSİZVİZYON

YAŞLI BİREYLERE YÖNELİK

GÜNDÜZ HİZMET MERKEZİ REHBERİ

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

Mart 2023

GİRİŞ

REHBERE İLİŞKİN AÇIKLAMA

YAŞLI BİREYLERE YÖNELİK GÜNDÜZ HİZMET MERKEZİ

Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezi Nedir?

Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezlerinin İşlevleri

Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezlerinin Genel Amaçları Merkezde Hizmet İşleyişi

MERKEZİN BİRİMLERİ

Kabul, Danışma, Bilgilendirme ve Yönlendirme Birimi

Sosyal Servis

Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu

Psiko-Sosyal Destek ve Rehabilitasyon Birimi

Gündüz Bakım Birimi

Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Birimi

Evde Bakıma Destek Birimi

Sağlık Birimi

MERKEZDEN YARARLANMAYA İLİŞKİN KOŞULLAR

PERSONEL

Mesleki Personel

Mesleki Personelin Görevleri

İdari Personel

MERKEZİN TEMEL FİZİKSEL STANDARTLARI

YAŞLI BİREYLERE YÖNELİK ÜNİTELER/ATÖLYELER/ETKİNLİKLER

Geriatrik Fizyoterapi Ünitesi

Geriatrik Ergoterapi Ünitesi

El Sanatları

Müzik Atölyesi

Spor Atölyesi

Dijital Okuryazarlık ve Bilgisayar Atölyesi

Yazı ve Edebiyat Atölyesi

Zeka/Akıl Oyunları Atölyesi

Okuma/Yazma Atölyesi

Yabancı Dil Atölyesi

Tarım Atölyesi

MERKEZDE YAŞLI BİREYLERLE YAPILABİLECEK ETKİNLİKLER

GİRİŞ

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü; yaşlı bireylerin aktif ve sağlıklı yaşlanmalarına destek olmak için gerekli bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini sunmak ve geliştirmek amacıyla çalışmalar yürütmektedir.

Yaşlı bireylerin insan onuruna yakışır biçimde yaşamlarını sürdürmeleri, toplumsal yaşama aktif katılımlarının sağlanabilmesi, aktif ve sağlıklı yaşlanmanın teşvik edilmesi açısından yaşlı bireylerin farklılaşan ihtiyaçlarına uygun bakım ve rehabilitasyon hizmetinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

AB Temel Haklar Bildirgesi'nin "Ayrımcılık yasağı" başlıklı 21'incimaddesinde ayrımcılık nedenleri olarak "yaş" kriteri de sayılmış ve yasaklanmıştır. Ayrıca Bildirgenin "Yaşlıların hakları" başlıklı 25'inci maddesi; "yaşlıların, onurlu ve bağımsız bir yaşam sürdürme ve sosyal ve kültürel yaşama katılma haklarının tanınması ve saygı gösterilmesi"ni hüküm altına almıştır.

Avrupa Sosyal Şartı'nın "Yaşlıların Sosyal Korunma Hakkı" başlıklı 23'üncü maddesine göre akit taraflar, yaşlıların sosyal korunma hakkını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, doğrudan ya da kamusal veya özel kuruluşlarla iş birliği yaparak yaşlılara;

-iyi bir yaşam sürmeleri ve kamusal, sosyal ve kültürel yaşama etkin olarak katılmalarına olanak sağlayan yeterli kaynakları;

-yaşlılar için var olan hizmetler ve kolaylıklar ve onların bunlardan yararlanma olanakları konusunda bilgi sağlamak yoluyla, yaşlıların olabildiğince uzun bir süre toplumun bütün haklara sahip üyesi olarak kalabilmelerine olanak sağlamayı;

-gereksinimlerine ve sağlık durumlarına uygun konutlar ya da konutlarının buna uygun hale getirilmesi için yeterli destek sağlamayı;

-durumlarının gerektirdiği sağlık bakım ve hizmetleri yoluyla yaşlıların kendi yaşam biçimlerini özgürce seçmelerine ve alıştıkları çevrede yaşamlarını istedikleri ve yapabildikleri sürece bağımsız olarak sürdürmeye olanak vermeyi;

-Kurumlarda yaşayan yaşlılara, özel yaşamlarına saygı içinde, uygun yardım ve bunların kurumdaki yaşam koşullarına ilişkin kararlara katılımlarını sağlamayı amaçlayan önlemler almayı ya da bunları özendirme taahhüt ederler.

2002 yılında Madrid'de düzenlenen İkinci Dünya Yaşlanma Asamblesi tarafından kabul edilen Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı (MIPAA) makro düzeyde yaşlanan nüfusların ülkeler için bir fırsat alanına dönüştürülmesi, mevcut sistemlerin demografik yaşlanma sürecine uyumlaştırılması, mikro düzeyde ise genel anlamda yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için küresel, normatif bir çerçeve çizmektedir. Yine 2002 yılında Berlin'de düzenlenen Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) Yaşlanma Bakanlar Konferansı tarafından MIPAA kapsamında alınan kararlar on taahhüt altında gruplandırılmış, tedbir ve eylemleri içeren UNECE Bölgesel Uygulama Stratejisi (RIS) onaylanmıştır. Bölgesel Uygulama Stratejisi kapsamında belirlenen on taahhüt arasında; "demografik değişikliklere ve bunların sosyal ve ekonomik sonuçlarına göre sosyal koruma sistemlerini uyarlamak" ve "yaşlı bireylere bakım veren aileleri desteklemek ve aile üyeleri arasında nesiller arası dayanışmayı teşvik etmek" yer almaktadır.

GİRİŞ

“Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri” yaşı bireylerin haklarına ilişkin diğer uluslararası metinlerden daha detaylı ve kapsamlı ilkeler içermektedir. BM yaşlılık ilkelerinin “Bakım” başlıklı maddesine göre;

Yaşlı bireyler;

* Her toplumun kültürel değerler sistemine uygun biçimde aile içi ve toplumsal bakım ve sosyal korumadan yararlanmalıdır.

* Fiziksel, zihinsel ve duygusal esenliklerini ideal düzeyde sürdürmelerine veya yeniden kazanmalarına yardımcı olacak ve hastalıkların başlamasını önleyecek veya geciktirecek sağlık hizmetlerine erişebilmelidir.

* Otonomi, sosyal koruma ve bakım düzeylerini iyileştirebilmek için sosyal ve yasal hizmetlere erişebilmelidir.

* İnsani ve güvenli bir ortamda, sosyal ve zihinsel yönden desteklenecekleri, sosyal koruma ve rehabilitasyon hizmeti alabilecekleri kurumsal bakımdan uygun düzeyde yararlanabilmelidir.

* Herhangi bir barınma, bakım veya tedavi merkezinde yaşamaları halinde tüm insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanabilmeli; onur, inanç, ihtiyaç ve mahremiyetleri ile kendi yaşam kaliteleri ve bakımları üzerinde söz sahibi olabilmeleri konusunda tam olarak saygı görmelidir.

1982 Anayasası'nın “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı 10'uncu maddesinde “Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz” hükmü ve 61'inci maddesinde; “Yaşlılar, devletçe korunur, yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.” hükmü yer almaktadır.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun “Amaç” başlıklı 1'inci maddesinde sosyal hizmetler ve bu hizmetlerin yürütüleceği grup içerisinde “yaşlılar” belirtilmiştir.

Aynı Kanun'la getirilen değişiklik ile engelli ve yaşlı bireylere yönelik gündüz hizmetlerinin “aktif yaşam merkezi” adı altında sunulması hüküm altına alınmıştır. Yaşlılar için gündüzlü dayanışma ve evde bakım hizmetlerinin hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin (9) numaralı alt bendinde yer almakta olan “Aktif Yaşam Merkezi” tanımına 20 Aralık 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 5'inci maddesi ile “yaşlı” ibaresinin eklenmesi sağlanmıştır. Yaşlı bireylere yönelik aktif yaşam merkezlerine yönelik usul ve esasların belirlenmesi amacıyla “Aktif Yaşam Merkezleri Yönetmelik Taslağı” hazırlanmış olup Yönetmelik'in tamamlanması ve yayımlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'e göre; ülkemizde yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, 2017 yılında 6 milyon 895 bin 385 kişi iken son beş yılda %22,6 artarak 2022 yılında 8 milyon 451 bin 669 kişi olmuştur. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2017 yılında %8,5 iken 2022 yılında %9,9'a yükselmiş; yaşlı nüfusun 2022 yılında %44,4'ünü erkek nüfus, %55,6'sını ise kadın nüfus oluşturmuştur.

GİRİŞ

Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmüştür. Küresel yaşlanma süreci olarak adlandırılan "demografik dönüşüm" sürecinde olan Türkiye'de, doğurganlık ve ölümlülük hızlarındaki azalma ile birlikte sağlık alanında kaydedilen gelişmeler, yaşam standardının, refah düzeyinin ve doğuştan beklenen yaşam süresinin artması ile nüfusun yaş yapısı şekil değiştirmiştir. Çocuk ve gençlerin toplam nüfus içindeki oranı azalırken yaşlıların toplam nüfus içindeki oranı artış göstermiştir (İstatistiklerle Yaşlılar, 2022. TÜİK Haber Bülteni, 17 Mart 2023).

Bakanlığımızca; artan yaşlı nüfus oranı ve nüfus projeksiyonu temelinde yaşlı bireylere yönelik kurumsal bakım hizmetlerinin yanı sıra aktif ve sağlıklı yaşlanma perspektifiyle yaşlı bireylerin sosyal çevrelerinden ayrılmadan, toplumsal hayata katılımı artırarak yerinde yaşlanmayı teşvik eden toplum temelli bakım hizmet modellerine ağırlık verilmektedir.

Bu kapsamda, tıbbi bakıma ihtiyaç duymayan, yalnız veya ailesi ile yaşayan, kurum bakımı altında bulunmayan/kurum bakımını tercih etmeyen yaşlı bireyler için gündüz hizmet merkezleri çok önemli işleve sahip bir sosyal hizmet modeli olarak ön plana çıkmaktadır. Yaşamını kendi ev ortamında yalnız veya ailesiyle birlikte sürdüren yaşlı bireylerin, yaşam kalitelerini artırmak, yalnızlık duygularını azaltmak, aktif ve sağlıklı yaşlanmalarına destek olmak açısından gündüz hizmetleri büyük rol oynamaktadır. Gündüz merkezlerinden hizmet alan yaşlı bireylerin hem kurum bakımına ihtiyaç ve talebi azalmakta hem de alışkın olduğu çevreden ayrılmadan ailesi ve yakın çevresiyle yaşlanma sürecini geçirmelerine olanak tanınarak yerinde yaşlanmaları sağlanmaktadır. Gündüz hizmetlerinden aynı zamanda diğer kurum bakım türlerinden yararlanan yaşlılar da yararlanabilmektedir.

Yaşlı bireylerin yaşam ortamlarının iyileştirilmesi, boş zamanlarının değerlendirilmesi, sosyal, psikolojik ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında yardımcı olunması, kendi imkânlarıyla karşılamakta güçlük çektikleri ihtiyaçları ile günlük yaşam aktiviteleri için destek hizmetleri verilmesi, ilgi alanlarına göre faaliyet grupları kurularak sosyal faaliyetler düzenlenmesi suretiyle sosyal ilişkilerinin zenginleştirilmesi, fiziksel aktivitelerinin artırılması, gerekli olduğu zamanlarda aileleri ile dayanışma ve paylaşma sağlanarak yaşam kalitesinin artırılması amacıyla sunulan gündüz hizmetleri yaşlı bireylerin bakım ve rehabilitasyonunda ön plana çıkmaktadır.

Yaşlı bireylere yönelik sunulan gündüz hizmetlerinin temel hedefleri;

- Yaşlı bireylerin insan onuruna yakışır biçimde kişisel bakım ihtiyaçlarını gidermenin yanı sıra psiko-sosyal rehabilitasyon ve ailelerine yönelik destek hizmetleri sağlamak,
- Yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini çeşitlendirmek, vakitlerini verimli ve hoşça geçirmelerini sağlamak üzere çeşitli eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler yürütmektir.

GİRİŞ

Ülkemizde yaşlı bireylere yönelik gündüz bakım hizmetleri, Huzurevleri ve Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri yanında bağımsız gündüz hizmet merkezlerinde sunulmaktadır. Ayrıca yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar tarafından da çeşitli kuruluş ve hizmet adları altında yaşlı bireylere yönelik gündüz bakım hizmetleri sunulmaktadır. Ülkemizde belediyeler tarafından giderek artan bir şekilde sosyal hizmet ve sosyal yardım talebinin toplumun ihtiyaçlarının karşılanması için sunulmasının yanında, yaşlı bireylere yönelik gündüzlü destek hizmetleri, beceri kursları, sosyal ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi gibi hizmetler de verilmektedir. Bu hizmetler; ayni-nakdi yardım, evde sağlık hizmeti, evde teknik destek hizmeti, ev temizliği, kişisel temizlik, yemek hizmetleri, alışveriş hizmeti, refakatçi görevlendirme, sosyal destek, sosyal-kültürel faaliyet, psikolojik destek, rehberlik hizmeti ve ulaşım hizmetleri gibi hizmetlerdir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından gündüz hizmet veren kuruluş sayısı ile bu kapsamda verilen hizmetlerle hayatına dokunulan yaşlı bireylerin sayısının artırılması amaçlanmaktadır. 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı hâlihazırda 38 gündüz hizmet merkezinde 538 yaşlı bireye gündüz bakım hizmeti sunulmaktadır.

Gündüz hizmet modelinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yanı sıra belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarınca da nitelikli bir şekilde sunulmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu Rehber, yaşlı bireylere yönelik açılacak gündüz hizmet merkezlerinin tasarlanmasına yardımcı olmak, yapılanma ve işleyiş sürecine ilişkin bilgi sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

REHBERE İLİŞKİN AÇIKLAMA

- Bu Rehber, bir yaşlı gündüz hizmet merkezine ilişkin yapılanma ve işleyiş sürecini içermekte olup gündüz hizmet merkezi açmak isteyen kurum ve kuruluşlara rehberlik etmeyi hedeflemektedir.
- Bu Rehberin hazırlanmasındaki temel amaç, bir yaşlı gündüz hizmet merkezi oluşturma sürecine ilişkin fikir vermek, bir gündüz hizmet merkezinin tasarlanmasına yardımcı olmaktır.
- Bu Rehber Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinin yanı sıra, yaşlı bireylere yönelik gündüz hizmet merkezi açma amacıyla olan belediyeler, STK'lar ve ilgili diğer kurum ve kuruluşların da yararlanması amacıyla hazırlanmıştır.
- Rehberdeki merkez tasarımı en geniş anlamıyla değerlendirilmiştir. Merkezde oluşturulacak birimler kurum ve kuruluşların fiziki, mali ve insan kaynağı kapasitesine göre belirlenebilir, farklılaşabilir.
- Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından verilecek hizmetler; yerel ihtiyaçlara, o kuruluşun hizmet kapasitesine, insan kaynağına, mali ve fiziki olanaklarına göre belirlenebilmekte ve aynı oranda farklılaşabilmektedir. Bu nedenle Rehberdeki öneriler, hizmeti sunacak kurum tarafından değerlendirilerek uygulanabilir.
- Gündüz hizmet merkezlerinde diğer kurum ve kuruluşlar tarafından verilen hizmetlerle bir çakışma olması, merkezin olanaklarının yeterli olması halinde bir sorun teşkil etmeyecektir. Burada hizmetin yerelde yaşlı bireylere ve ailelerine en yakın yerde sunulması, erişilebilirliğin sağlanması ve ihtiyaca göre tasarlanmış olması önem taşımaktadır.

Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezi Nedir?

Yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin artırılması ve toplumsal hayata aktif katılımlarına katkı sunması amacıyla; yaşlı bireyler, aileleri ve diğer yakınlarına eğitim, rehberlik, danışmanlık ve psiko-sosyal destek hizmeti ile evde bakıma destek ve gündüz bakım hizmeti sunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezleri 2 temel işleve sahiptir:

1. Yaşlı bireylerin insan onuruna yakışır biçimde kişisel bakım ihtiyaçlarını gidermenin yanı sıra psiko-sosyal rehabilitasyon ve ailelerine yönelik destek hizmetleri sağlamak,
2. Yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini çeşitlendirmek, sosyalleşmelerine olanak tanıyarak vakitlerini verimli ve hoşça zaman geçirmelerini sağlamak üzere çeşitli eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler yürütmektir.

Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezlerinin Genel Amaçları:

1. Yaşlı bireyler ve ailelerinin bakım, psiko-sosyal rehabilitasyon, eğitim ve danışmanlık gereksinimlerini belirleyerek gerekli programlardan yararlanmalarını sağlar.
2. Yaşlı bireyler ve ailelerine yönelik bakım, psiko-sosyal rehabilitasyon, eğitim ve danışmanlık hizmetleri tam zamanlı, yarı zamanlı veya seanslı verilir.
3. Merkezden yararlanan her yaşlı birey bakım, psiko-sosyal rehabilitasyon, eğitim ve danışmanlık programları çerçevesinde izlenir.
4. Merkez personeli, bilimsel uygulamalar çerçevesinde sürekli eğitimle desteklenerek yeni yöntem ve uygulamalar konusunda bilgilendirilir.
5. Hizmet alanların fiziksel, zihinsel ve psikolojik olarak iyileşmesi, rehabilitasyonu ve sosyal açıdan toplumla bütünleşmesini sağlayıcı uygun tedbirlerin alınması önceliği amaçlanır.
6. Sunulan hizmetler; yaşlıların bağımsız yaşam becerilerini geliştirmeye ve toplumsal hayata katılımlarını desteklemeye, ihtiyaç halinde öz bakım ihtiyacını karşılamaya, yetenek, beceri ve kapasitelerini geliştirmeye yönelik olarak geliştirilir.
7. Hizmetlerin, hizmet alanlara en yakın yerde sunulmasına önem verilir.

Merkezde Hizmet İşleyişi

- Merkeze, yaşlı bireyin kendisi, ailesi ya da yasal temsilcisi başvuru yapabilir.
- Başvurular; Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Hizmet Merkezlerine ya da Gündüz Hizmet Merkezlerine dilekçe ile yapılır.
- Resmi kurumlar aracılığıyla gündüz hizmetlerine ihtiyaç duyan yaşlı birey ve aileleri tarafından da yönlendirme sağlanabilir.
- Başvuru sonrası, gündüz bakım ya da evde bakıma destek hizmetleri birimlerinden hizmet almak üzere yapılan başvurularda, merkezde görev yapan sosyal çalışmacı tarafından başvuru-cunun sosyal ve fiziki çevresinde yapılan gözlemler ve görüşmeler sonucunda sosyal inceleme raporu düzenlenir. Sosyal inceleme raporunda incelemeye konu bireylerin ihtiyaçları, sorunları, beklentileri ve yeterlilikleri değerlendirilerek merkez veya diğer kurum ya da kuruluşlar tarafından sunulmasına ihtiyaç duyulduğu değerlendirilen hizmetlere ilişkin öneriler belirtilir.
- Eğitim, rehberlik, danışmanlık ve psiko-sosyal destek ve rehabilitasyon biriminde sunulacak hizmetlere başvurulması durumunda, merkez bünyesinde ilgili meslek personeli tarafından başvuruya yönelik durum tespit raporu hazırlanır. Durum tespit raporunda yaşlı bireye, ailesine ve yakınlarına merkez bünyesinde veya diğer kurum ya da kuruluşlar tarafından sunulmasına ihtiyaç duyulduğu değerlendirilen hizmetlere ilişkin öneriler belirtilir.
- Sosyal inceleme ve durum tespit raporları ile önerilen hizmetler sosyal serviste görevli mesleki personel tarafından hazırlanarak her bir hizmet alan için hizmet planı oluşturularak koordinasyon ve değerlendirme kuruluna teklif edilir.
- Koordinasyon ve değerlendirme kurulu tarafından değerlendirilen hizmet planı çerçevesinde müdürün onayı ile kabul gerçekleştirilir.
- Sunulacak hizmetlere ilişkin hizmet planı, kabulün ardından ilgili birimlere yönlendirilir.
- Yaşlı birey ve yasal temsilcisinin isteği doğrultusunda ya da Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulunca gündüz hizmetlerinden gerekli desteği aldığı ya da verilen hizmetlerin yarar sağlamadığı değerlendirilen yaşlı bireylerin merkezle ilişkileri sonlandırılabilir.

MERKEZİN BİRİMLERİ

Merkezde 8 birim koordine halinde görev yapmaktadır:

- Kabul, Danışma, Bilgilendirme ve Yönlendirme Birimi
- Sosyal Servis
- Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu
- Psiko-Sosyal Destek ve Rehabilitasyon Birimi
- Gündüz Bakım Birimi
- Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Birimi
- Evde Bakıma Destek Birimi
- Sağlık Birimi

Kabul, Danışma, Bilgilendirme ve Yönlendirme Birimi

Yaşlı bireyi/ailesini/yasal temsilcisini ilk karşılayan ve başvuru belgelerini kabul eden birimdir. Yaşlı birey ve ailelerinin isteklerini, durumlarını, merkezden beklentilerini değerlendirerek gerekli bilgilendirmeyi sağladıktan sonra kabulünü gerçekleştirerek ilgili diğer birimlere yönlendirir.

Bu birimde yaşlı birey açısından talepte bulunulan hizmetin Merkezde karşılanamaması durumunda evrak kabulü gerçekleştirilmeden ilgili yerlere de yönlendirme yapılabilir.

Yaşlı bireyin talebinin merkez hizmetlerine uygun olduğunun anlaşılması halinde yaşlı bireye ilişkin gerekli evraklar alınarak dosyalanır, hazır hale getirilir ve sosyal servise iletilir. Bu dosyada yaşlı bireyin demografik durumuna, sağlık durumuna ve başka hangi tür hizmetlerden yararlandığına ilişkin bilgiler vb. yer alır.

Sosyal Servis

Merkez bünyesinde mesleki çalışmaların ve hazırlanan hizmet planları çerçevesinde sunulacak hizmetlerin koordineli bir şekilde yürütülmesi için meslek personelinin oluşturulan birimdir. Sosyal serviste mesleki personel ve sağlık personeli görev yapar.

Başvuru dosyası bu birime iletilen yaşlı bireye ilişkin sosyal inceleme yapılarak belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda yaşlı bireye ilişkin bir hizmet planı belirlenir. Hizmet planı; Merkez bünyesinde yaşlılara, aile bireylerine ya da diğer yakınlarına sunulacak tüm hizmetleri kapsar.

Sosyal servis aracılığıyla;

- Bireyin merkeze kabulü,
- Hizmet planı hazırlanması ve uygulanması,
- Mesleki görüşme ve değerlendirme raporlarının hazırlanması,
- Hizmet alanların dosya ve evrakının saklanması,
- Hizmetin takibi ve gerektiğinde sonlandırılmasına ilişkin iş ve işlemler yapılır.

MERKEZİN BİRİMLERİ

Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu

Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu; Merkezlerde mesleki çalışmalarını yürütmek; birimler, bölümler, servisler arası koordinasyonu sağlamak ve personelin ekip halinde çalışmasını temin etmek amacıyla müdür başkanlığında, meslek personeli ve sağlık personelinin yer aldığı kuruldur.

Sosyal serviste görevli mesleki personel tarafından hazırlanan sosyal inceleme ve durum tespit raporları ile önerilen hizmetler, her hizmet alan yaşlı birey için ayrı ayrı oluşturulmuş hizmet planı koordinasyon ve değerlendirme kuruluna teklif edilir.

Koordinasyon ve değerlendirme kurulu tarafından değerlendirilen hizmet planı çerçevesinde müdürün onayı ile kabul gerçekleştirilir. Kabul ve onayı sağlanan hizmet planı, ilgili birimlere yönlendirilir.

Hizmet planı, en az 6 ayda bir ya da sosyal servisin teklifi üzerine ihtiyaç duyulduğu zamanlarda koordinasyon ve değerlendirme kurulu tarafından gözden geçirilerek hizmet alanın güncel ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenir.

Psiko-Sosyal Destek ve Rehabilitasyon Birimi

Merkezde, yaşlılık döneminin olası olumsuz etkilerini mümkün olan en az düzeye indirmeyi ve yaşlı bireyin yaşamını bağımsız bir şekilde sürdürebilmesini sağlamak amacıyla fiziksel, sosyal, zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik hizmetlerin verilmesini sağlayan uygulayıcı birimdir.

Bu birimde hizmet alan yaşlı bireylerin ilgi ve becerilerinin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesine, gelişimlerinin desteklenmesine, aile ile topluma uyum sağlamalarına ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik sunulan rehabilitasyon programları uygulanır.

Bu birimde fizyoterapi ünitesi, kütüphane ve okuma salonu ünitesi gibi mekanlara ek olarak merkezden hizmet alan yaşlı bireylere yönelik oluşturulmuş atölyeler (el sanatları atölyesi, resim atölyesi, müzik atölyesi, bilgisayar atölyesi, spor atölyesi, tarım atölyesi vb.) yer alır.

Birime bağlı her yaşlı bireyin yararlandığı eğitim, rehabilitasyon ve atölye hizmetlerine ilişkin 6 ayda bir rapor hazırlanır, Koordinasyon ve Değerlendirme Kuruluna iletilir. İlgili rapor verilen hizmetin verimlilik ve etkinliğine ilişkin değerlendirmeler ile önerileri de içerir. Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu bu raporlar doğrultusunda değerlendirmesini yaparak bireysel programını değerlendirir.

MERKEZ BİRİMLERİ

Gündüz Bakım Birimi

Bu birim, verilen eğitimler ve atölyeler dışında yaşlı bireylerin üretimlerinin ve performanslarının sunumu ile merkez dışı geziler, etkinlikler ve sosyal faaliyetler organize etme çalışmalarını da yürütür.

Bakım ihtiyacı olan yaşlı bireyin bakım gereksinimlerinin karşılandığı uygulayıcı birimdir. Yaşlı bireyin hizmet planında öngörülen gerekli bakım desteği bu birimde yürütülmektedir. Bu destek, ağırlıklı olarak kişisel bakım hizmetlerini kapsamaktadır. Gerek duyulması halinde yaşlı bireyin ailesine ya da bakımını üstlenenlere de günlük yaşamda yaşlı bireyin bakımı konusunda bilgilendirme yapılması hususunda çalışmalar yapılır.

Birime bağlı her yaşlı bireyin yararlandığı bakım hizmetlerine ilişkin 6 ayda bir rapor hazırlanır, Koordinasyon ve Değerlendirme Kuruluna iletilir. İlgili rapor verilen hizmetin verimlilik ve etkinliğine ilişkin değerlendirmeler ile önerileri de içerir. Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu bu raporlar doğrultusunda değerlendirmesini yaparak bireysel programını değerlendirir.

Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Birimi

Merkezden hizmet alan yaşlı bireye/ailesine/yasal temsilcisine ya da yaşlı bireyle ilgilenen yakınlarına yaşlı bireyin bakımı, rehabilitasyonu ve gereksinim duyduğu diğer konularda bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunulan birimdir.

Birimde, merkezden hizmet alan yaşlı bireye/ailesine/yasal temsilcisine ya da yaşlı bireyle ilgilenen yakınlarına yönelik toplu eğitimler, seminerler yapılabileceği gibi psikolog görüşmeleri de dahil olmak üzere bireysel çalışmalar yapılabilir.

Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Biriminde, çeşitli alanlarda bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri verilir. Yaşlı bireye/ailesine/yasal temsilcisine ya da yaşlı bireyle ilgilenen yakınlarına psikolojik destek, yaşlı bireylere sunulan bakım ve rehabilitasyon hizmetlerine ilişkin bilgilendirme, rehabilitasyonun evde devamına yönelik hizmetler, yaşlı bireylerin hakları ve diğer kurumlarda verilen hizmetlere ilişkin bilgilendirmeler bu kapsamdadır.

Birime bağlı her yaşlı bireyin yararlandığı eğitim, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine ilişkin 6 ayda bir rapor hazırlanır, Koordinasyon ve Değerlendirme Kuruluna iletilir. İlgili rapor, verilen hizmetin verimlilik ve etkinliğine ilişkin değerlendirmeler ile önerileri de içerir. Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu bu raporlar doğrultusunda değerlendirmesini yaparak bireysel programını değerlendirir.

Sağlık Birimi

Merkezden hizmet alan yaşlı bireyler ile hizmet veren personelin sağlık durumlarını izlemek üzere görevlendirilen hekim ve hemşirenin görev yaptığı birimdir. Revir biriminde koruyucu tıbbi hizmetin yanısıra ilkyardım hizmeti ve eğitim hizmeti de verilebilir.

Kurum personeli ile merkezden hizmet alan yaşlı bireylere yönelik ilkyardım, acil müdahale ve koruyucu sağlık hizmetleri ile gereksinim duyulan durumlarda sağlık kuruluşlarına yönlendirme bu birim tarafından yürütülür.

MERKEZDEN YARARLANMAYA İLİŞKİN KOŞULLAR

65 yaş ya da üzeri yaşlarda olan bireyler Merkezlerden yararlanabilir.

Yaşlı bireyin yasal temsilcisi veya yakını da bilgilendirme, danışmanlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanabilir.

Yakın kavramı; yaşlı bireyin ailesi ve yasal temsilcisi dışında kalan ve düzenlenecek sosyal inceleme raporunda gerekçesi açıkça belirtilmek koşuluyla merkezden hizmet alabileceği kanaatine varılan kişileri ifade eder.

Yaşlı bireyin merkeze kabulünde diğer talep edilecek resmi evraklarla birlikte;

- Bulaşıcı hastalığı olmadığına ilişkin rapor,
- Akıl ve ruh sağlığının yerinde olduğuna ilişkin rapor,
- Varsa süregelen hastalığının/hastalıklarının belgelendirildiği rapor ve ilaç raporu,
- Varsa engellilik durumunun belgelendirildiği rapor talep edilir.

Asgari 20 yaşlı birey kapasiteli olarak merkez açılabilir.

Yaşlı bireylerin görüşleri de alınarak hazırlanan hizmet planları ve merkezde çalışan ilgili meslek personelinin görüşü doğrultusunda bakım, rehabilitasyon, evde bakıma destek ve eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetleri ihtiyacına, merkezin fiziksel koşullarına ve personel kaynağına göre yaşlı bireylerin grupları ve grup sayıları, açılacak atölyeler ve birimler/üniteler farklılaşabilir.

PERSONEL

Mesleki personel

Merkezin büyüklüğüne, birim ve atölye sayısına/türüne göre istihdam edilecek meslek grupları

Fizyoterapist	Sosyal Çalışmacı	Gerontolog	Ergoterapist
Diyetisyen	Sosyolog	Spor Eğitmeni	Psikolog
Hemşire	Atölye Öğretmenleri Usta Öğreticiler	Yaşlı Bakım Personeli	

Personel istihdamında;

- Yaşlılık alanında görev yapabilecek niteliklere sahip olanlar arasından tercihen alanında deneyimli olan bireylerden seçilmelidir.
- Ekip çalışmasına yatkın bireyler tercih edilmelidir.
- Meslek unvanının gerektirdiği mezuniyete sahip olunmalıdır.
- Sertifika ile görev yapabilecek meslek gruplarının geçerli sertifikası bulunmalıdır.
- Atölyelerde görev yapacak usta öğretici/öğretmenlerin yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip olması gerekmektedir.
- Sorumlu olduğu yaşlı bireye ilişkin bakım ve rehabilitasyon planını çıkarır.
- Mesleki yeterlilikleri doğrultusunda yaşlı ile çalışır.
- Sorumlu olduğu yaşlı bireyin katıldığı etkinliklerin sergilenmesini sağlar.
- Koordinasyon ve Değerlendirme Kuruluna rapor sunar.
- Yaşlı bireyin ailesine/yasal temsilcisine veya yakınına bilgilendirme, danışmanlık hizmeti verir, eğitim programlarına katılımını sağlar.

Mesleki Personelin Görevleri

Sosyal çalışmacı;

- Merkezde bulunan yaşlı bireyler ve yaşlı bireyin yasal temsilcisi/ailesi/yakını ile sosyal hizmetin yöntem ve tekniklerini kullanarak mesleki çalışmalar yapar, sosyal inceleme raporu hazırlar.
- Hizmet verdiği yaşlı bireylerin gelişimlerini izler ve kaydeder.
- Aile danışmanlığı programlarında yer alır, uygulamalara katılır.

Gerontolog;

- Merkezden hizmet alan yaşlı bireylerin yaşlılıkla ilgili yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapar.
- Yaşlı bireylerin aktif olarak toplumsal yaşama katılımının sağlanmasına ve gündelik yaşamda karşılaştıkları sorunlara yönelik çözümler geliştirmeye çalışır.

Diyetisyen;

- Mutfak, yemekhane ve gıda hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülmesini sağlar.
- Yaşlı bireylerin beslenmesine ilişkin beslenme programlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar.

Psikolog;

- Merkezde bulunan ve müracaat eden yaşlı bireylerin psikolojik tanısına yönelik olarak çeşitli gözlem ve görüşme tekniklerini kullanarak ölçme değerlendirmelerini yapar; duygusal, davranışsal sorunlarına yönelik ölçme ve değerlendirmelerini yaparak çözümüne yönelik programlar hazırlar, uygular, uygulanmasını takip eder.
- Merkeze devam eden yaşlı bireylerin yasal temsilcisine/ailesine/yakınına yönelik psikolojik yardım ve destek programları, bireysel veya grup terapileri uygular.
- Aile danışmanlığı programlarında yer alır ve uygulamaya katılır.

Fizyoterapist;

- Uzman doktor tarafından görülerek tedavi endikasyonu saptanmış yaşlı bireylere fizik tedavi yöntemlerini ve tıbbi egzersizleri uygular.
- Yaşlı bireylerin kazalardan korunmaları için gerekli güvenlik önlemlerini alır.
- Fizik tedavi ve rehabilitasyona alınan yaşlı bireylerin gelişimlerini takip ederek kaydeder.

PERSONEL

Spor Eğitmeni;

- Merkezden hizmet alan yaşlı bireylere yönelik her yaşlı bireyin fiziksel durumuna uygun olarak fiziksel egzersiz programları hazırlar ve uygular.
- Merkezden hizmet alan yaşlı bireylerin fiziksel sağlığının iyileştirilmesine yönelik eğitimler düzenler, bilgilendirmeler yapar.

Hemşire;

- Tanı almış yaşlı bireylerin merkezde buldukları süre içerisinde ilaçlarının kullanılmasını sağlar, acil durumlarda enjeksiyon ve pansuman yapar.
- Acil durumlarda merkezde ilkyardım hizmeti yapar.
- Merkezde fizyoterapistin talebi doğrultusunda ona yardım eder.

Ergoterapist;

- Ergoterapi desteğine ihtiyacı olan yaşlı bireylere yönelik bağımlılık düzeylerini en az seviyeye indirmek ve yaşam kalitelerini artırmak amacıyla bireysel programları çerçevesinde rehabilitasyon programları uygular.
- Hizmet verdiği yaşlı bireylerin gelişimlerini izler ve kaydeder.

Sosyolog;

- Merkezden hizmet alan ve alma ihtiyacı bulunan yaşlı birey ve yaşlı bireyin yasal temsilcisine/ailmesine/yakınına yönelik veri toplar. Verileri analiz ederek raporlaştırır.
- Merkezden hizmet alan yaşlı birey ve yaşlı bireyin yasal temsilcisinin/ailesinin/yakınının sorunlarını ve ihtiyaçlarını belirleyerek giderilmesine yönelik çözüm yollarını araştırır.
- İstatistiksel analizler yapar.

Atölye öğretmenleri/usta eğiticiler;

- Atölyelerinde uygulanacak çalışma programını hazırlar.
- Atölye çalışmaları kapsamında yaşlı bireylerin var olan beceri ve yeteneklerini korumaya ve geliştirmeye yönelik çalışmalar yapar.
- Hizmet verdiği yaşlı bireylerin gelişimlerini izler ve kaydeder.

Yaşlı Bakım personeli;

- Sorumlu bulunduğu gruptaki yaşlı bireylerin tuvalet, yeme içme, banyo, el yüz temizliği, giyinme soyunma gibi öz bakım ile ilgili ihtiyaçlarını karşılar, yardım veya takip eder.
- Sorumlu olduğu grubun bakım, temizlik ve düzeninin sağlanmasına yardımcı olur.

PERSONEL**İdari Personel**

Müdür	Müdür Yardımcısı	Muhasebe-satın alma birimi personeli	Büro personeli
Danışma bankosu personeli	Teknisyen	Güvenlik personeli	Şoför
Aşçı ve yemekhane personeli	Kafeterya personeli	Bahçıvan	Temizlik personeli

İstihdam edilecek idari personelin kadrosu, unvanı, sayısı vb. açılacak merkezin kendi mevzuat hükümlerine ve ihtiyacına göre belirlenir.

- Merkezler; gürültü ve hava kirliliği olmayan, insan sağlığını olumsuz yönde etkileyecek endüstriyel kuruluşlar ile her türlü gayrisihhi müesseselerden uzak, kolay ulaşılabilir, toplu yaşam alanlarının içinde ve çevre düzenlemesi yapılmış konumlarda açılmalıdır. Merkez binasının bulunduğu yerin, araç trafiği bakımından uygun ve emniyetli olması gerekir.
- Gündüz hizmet merkezi yapılmadan önce arsa seçimi yapılırken gerekli sondaj çalışmaları yapılarak zemin etüt raporlarına göre statik, mimari, yalıtım, izolasyon ve drenaj yönünden sorun çıkarmayacak zeminler seçilmelidir.
- İş sağlığı ve güvenliği açısından yangına karşı uyarıcı ve önleyici tedbirler alınmalı, yangın kaçış kapıları kilitsiz dışarı açılacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Merkezin açılacağı yerin, erişilebilir toplu taşıma hizmetlerine güvenli ve kolay ulaşılacak bir mesafede olmasına özen gösterilir.
- Merkez binası çevresinde patlayıcı ve yanıcı madde satan veya depolayan kuruluşlar bulunması tercih edilmez. Bulunması halinde Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun mesafelerin korunması ve tedbirlerin alınması sağlanır. Söz konusu Yönetmelikte belirtilen mesafelerin korunup korunmadığına dair rapor, çalışma ruhsatı vermeye yetkili birimlerden alınır.
- Merkezin ve hizmet sunulan bütün eklentilerinin erişilebilirlik belgesi alması zorunludur.
- Hizmet sunumunda kullanılacak odaların tabanının sağlığa zarar vermeyen ve kolay temizlenen bir malzeme ile kaplanması, odaların gün ışığı alacak şekilde pencereci olması ve doğal yollardan aydınlanmasının mümkün olması gerekir.
- Merkezlerde, havalandırma ve merdiven boşlukları için gerekli güvenlik tedbirleri alınır. Pencere ve balkonlarda yaşlılar için risk oluşturmayacak şekilde gerekli önlemlerin alınması; güvenliklerinin sağlanması için balkon, merdiven boşluğu, pencere ve kapılarda düşmeyi engelleyici bariyerlerin yapılması gerekir. Balkon korkulukları 130 cm'den az olamaz.
- Merkezler, ahşap binalarda hizmet sunamaz.
- Merkezlerdeki bireysel etkinlik odalarının en az 10 metrekare büyüklüğünde, grup etkinlik odalarının ve atölyelerin en az 3 metrekareye bir hizmet alan, dinlenme odalarının en az 5 metrekareye bir hizmet alan düşecek büyüklükte planlanması gerekmektedir.
- Merkezde Gündüz Bakım Hizmeti Birimi bulunması halinde, hizmet alanların yararlanması amacıyla dinlenme odaları, banyo ve kişisel dolapların bulunması zorunludur.
- Merkezde; Eğitim, Rehberlik, Danışma ve Psiko-Sosyal Destek ve Rehabilitasyon Hizmetleri Birimi veya Gündüz Bakım Hizmeti Birimi bulunması halinde hizmet alanların kullanımına uygun bahçe bulunması zorunludur. Bahçe, merkezin kapasitesi dikkate alınarak her hizmet alana asgari 3 metrekare alan düşecek büyüklükte planlanır.

Geriatrik Fizyoterapi Ünitesi

Fizyoterapi, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle oluşan her tür fonksiyon bozukluğunun ve ağrının giderilmesine yardımcı olan bir uygulama alanıdır. Yaşlılık da bu fonksiyon bozukluklarının önemli bir nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Yaşlı bireylerin yaşa ve varsa hastalıklarına bağlı olarak yaşadıkları fiziksel eksilmelerin giderilmesi ya da mümkün olan en az seviyeye indirilmesi açısından fizyoterapi uygulamaları büyük önem taşımaktadır.

Geriatrik rehabilitasyonun bir alanı olarak nitelenen yaşlı bireylere yönelik fizyoterapi uygulamaları ile uzman bir hekim tarafından tanı konulmasının ardından fizyoterapiye özgü çeşitli terapi yöntemlerinin kullanılmasıyla söz konusu yaşlı bireylerin fonksiyonlarını artırmaya katkı sağlamakta, maksimum hareket yeteneklerini korumayı, geliştirmeyi ve yenilemeyi hedeflemektedir.

Her yaşlı bireyin ihtiyacına göre bir rehabilitasyon programı oluşturulmakta, bu yöntemlerin hangisinin kullanılacağı ve ne işe yarayacağı fizik tedavi ve rehabilitasyon doktoru tarafından belirlenmekte; belirlenen yöntem ise fizyoterapistler tarafından uygulanmaktadır. Egzersiz, termoterapi, manuel terapi, elektroterapi, hidroterapi, fototerapi, mekanoterapi, kriyoterapi, masaj gibi günümüzde kullanılan çeşitli fizyoterapi ve rehabilitasyon yöntemleri mevcuttur.

Yaşlılığa bağlı olarak ortaya çıkan hareket kısıtlılığı yaşlı bireylerin bağımsız yaşam etkinliklerini de sınırlamaktadır. Bu nedenle uygun geriatrik fizyoterapi uygulamaları, hem hareket kabiliyetini artırmaya hem de bağımsız yaşamı desteklemeye yarar sağlamaktadır. Böylece bireylerin yaşam kalitesi de bu süreçte artacaktır.

Yaşlı bireyler için fizyoterapi uygulamaları;

- Kondisyonlarını geliştirir,
- Denge ve duruşlarının iyileşmesine destek olur,
- Ağrıyı gidermeye yardımcı olur,
- Kasları güçlendirir,
- Osteoporozun gelişimini azaltır,
- Hareket ve fiziksel kapasitenin artırılmasının olumlu psikolojik etkileri ortaya çıkar,
- Yaşlılarda görülme sıklığı çok olan süregen hastalıkların olumsuz etkilerini azaltır (hipertansiyon, diyabet, obezite gibi),
- Hareket potansiyelini en üst seviyeye çıkararak yaşam kalitesini ve bağımsız yaşam kapasitesini artırmaya destek olur.

Hangi Meslek Grupları Hizmet Verecektir?

Fizyoterapi uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için fizik tedavi ve rehabilitasyon doktoru, fizyoterapist, rehabilitasyon hemşiresi, terapist, sosyal hizmet uzmanı, ortez-protez teknisyeni, psikolog gibi farklı alanlardan profesyonellerin oluşturduğu bir rehabilitasyon ekibi gereklidir.

Geriatrik Ergoterapi Ünitesi

Geriatrik rehabilitasyonun önemli bir alanını geriatrik ergoterapi oluşturur. Ergoterapinin asıl amacı yaşlı bireylerin gündelik yaşam aktivitelerinin yerine getirmelerine destek olmak ve işlevlerini artırmaktır. Bu terapinin kapsamı yaşlı bireyin ev yaşamı ve sosyal yaşamına ilişkin bağımsızlık kapasitelerini artırmaya yönelik geliştirilen stratejiler ve yöntemlerin tamamını içerecek şekilde geniş biçimde anlaşılmalıdır. Yaşlılık nedeniyle ya da yaşlılığa eşlik eden hastalıklarla gerileyen işlev kısıtlılıklarının azaltılmasına ya da giderilmesine destek olunur.

Gündüz hizmetlerinin önemli bir işlevi, yaşlı bireyleri yatılı bakım/kurum bakımı gereksiniminin azaltılarak mümkün olduğunca kendi evinde ve kendi sosyal çevresinde yaşamını sürdürmesine olanak tanımaktadır. Bu açıdan bakıldığında ergoterapi gündelik yaşamdaki bağımsızlığı artırmayı amaçladığından yaşlılar için çok önemli bir rehabilitasyon hizmetidir. Ergoterapinin etkililiğinin artması kurum bakımına talebin ve gereksinimin azalmasına ya da gecikmesine olanak sağlar.

Yaşlı bireylere yönelik ergoterapi uygulamaları ile;

- Ev içinde ya da hizmet aldığı merkezlerde erişilebilirliği sağlayarak yaşlı bireyin maksimum rahatlıkla fiziksel kapasitesinin kullanımına destek olmak ve bu konuda eğitimler vermek,
- Yaşlı bireyin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları (fiziksel, sosyal, bilişsel vb.) doğrultusunda aktivite ve hareketlerle gündelik yaşamdaki bağımsızlığına destek olmak sağlanır.

Yaşlı bireylere yönelik ergoterapi uygulamaları;

- Gündelik yaşamdaki bağımsızlık düzeylerinin artmasına destek olur,
- Hareket ve fiziksel kapasitenin artırılmasına destek olur,
- Yaşlı bireylerde görülen mutsuzluk, yalnızlık ve depresyon vb. psikolojik durumların ve olumsuz duyguların azalmasına destek olur.

Hangi Meslek Grupları Hizmet Verecektir?

Üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olarak ergoterapist unvanını alan kişiler görev yapabilir.

El Sanatları Atölyesi

Sanat, yüzyıllardır insanların kendilerini ifade edebilmelerinin estetik bir formu olmuştur. Teknolojik altyapıya gerek olmadan basit el aletleri ile yapılabilen, dekoratif olarak veya gündelik hayatta kullanılabilen el işleri olarak ifade edilen sanatın bir türü olan el sanatları da eğitim ve rehabilitasyonda önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Yaşlı bireylerin toplumsal rollerinde yaşadıkları kayıplar ve bu rolleri yeniden kazanmalarında sanatsal etkinliklerin ve sanatsal üretimlerin önemli rolü bulunmaktadır. El sanatları yoluyla yaşlı bireyler, duygu ve düşüncelerini ifade edebilirler, yaratıcılık ve hayal güçlerini ortaya koyabilirler.

Atölye Eğitmenleri

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip el sanatları ve görsel sanatlar alanındaki eğitmenler ile atölye çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Atölye Çeşitleri

Yaşlı bireyler ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda el sanatları atölyelerinde üretim yapabilirler. Ayrıca el sanatları atölyeleri, merkezin olanaklarına göre ve merkez açılan yerin kültürel ve tarihsel mirasına göre çeşitlendirilebilir. Tasarlanacak atölyeler geleneksel el sanatlarının yanında günümüzde çok çeşitlenen modern el sanatlarına yönelik olarak oluşturulabilir.

Geleneksel el sanatları

Halı-kilim atölyesi, kil-seramik-çömlek atölyesi, dokuma atölyesi, örgü-örme atölyesi, ebru atölyesi, ahşap oymacılığı atölyesi, müzik aletleri yapımı atölyesi vb.

Modern el sanatları

Resim atölyesi, mum-sabun atölyesi, tasarım atölyesi, cam boyama atölyesi, ahşap boyama atölyesi, taş boyama atölyesi, origami atölyesi, takı tasarım atölyesi, ahşap eşya yapımı atölyesi vb.

El sanatları, yaşlı bireylerin;

- Kendilerini sanat yoluyla ifade etmelerine,
- Yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini ortaya çıkarmaya,
- Dikkatlerini toplamalarına, konsantrasyon sağlamalarına,
- El becerilerini ortaya çıkarmalarına ve var olan becerilerini geliştirmelerine,
- Sosyalleşmelerine,
- Zihinlerini rahatlatmalarına, stresi azaltmalarına,
- Fiziksel ve zihinsel işlevlerinin korunmasına,
- Keyifli zaman geçirmelerine,
- Yaşlılığa bağlı olarak ortaya çıkan hastalıkların gerilemesine, geç ortaya çıkmasına ya da ilerlememesine yönelik önemli katkılar sağlar.

Müzik Atölyesi

Yaşlı bireylerin rehabilitasyonlarında önemli bir sanat dalı olan müziğin kullanılması yaşlı bireylerin yaşamla bağ kurması ve fiziksel, zihinsel ve duygusal iyileştirmeyi desteklemesi açısından müzik yoluyla yapılan etkinlikler yaşlı bireyler açısından önemli bir aktivite türüdür.

Müzik atölyelerinde; yaşlılık öncesi dönemlerinde müzikle ilgilenmiş ya da sonrasında ilgi ve isteği ortaya çıkmış yaşlı bireyler; müzik dinleme, enstrümanları tanıma ve kullanma, şarkı söyleme ve vokal egzersizler, koro çalışmaları gibi etkinlikler ve eğitimlerle müzik atölyelerinden yararlanabilir.

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip müzik eğitmenleri ile atölye çalışması gerçekleştirilebilir.

Müzik atölyelerinde yapılan çalışmalar yoluyla yaşlı bireyler şu kazanımları elde edebilir:

- Müzik aletlerini kullanmak, müzik dinlemek ve şarkı söylemek psikolojik iyilik halinin sağlanmasına/sürdürülebilmesine ve kaygı/gerginliğin azalmasına katkı sağlar.
- İlgi, yetenek ve bilgisi olan yaşlı bireyler için müzik aleti kullanmak, belli kas gruplarını çalıştırmalarını ve kaslarının güçlenmesini sağlar.
- Dikkat ve konsantrasyon artırmaya destek olabilir.
- Müziğin rahatlatıcı ve sakinleştirici etkisinden yararlanılabilir.
- Kendine saygı ve özgüven duygusunun geliştirilmesine ya da yeniden kazanılmasına destek olabilir.
- Özellikle yaşlı bireyler için oluşturulmuş koro etkinlikleri sosyalleşmelerini sağlar, yalnızlık duygusunu azaltır.

Spor Atölyesi

Yaşlı bireyler açısından hareket, fiziksel ve ruhsal açıdan son derece önemlidir. Hareketsiz bir yaşam süren yaşlı bireylerde kas ve iskelet sisteminin olumsuz etkilendiği; kas gücünün, yaşlılık ve hareketsiz bir yaşamla birlikte gitgide kaybedildiği bilinmektedir.

Spor atölyesinde gerçekleştirilen sportif etkinlikler yaşlı bireylerin fiziksel sağlıklarına katkı sağlamanın yanısıra ruhsal ve sosyal açıdan da son derece gereklidir. Bu nedenle yaşlı bireylerin seviyesine ve genel sağlık durumuna uygun sportif etkinlikler, egzersiz programları ile genel spor etkinliklerine mümkün olduğunca katılımını sağlamak, uygun bilgi ve eğitimin verilmesi son derece önemlidir.

Spor atölyelerinde yaşlı bireylerin ihtiyaç ve beklentisine göre spor etkinlikleri çeşitlendirilebilir. Bu atölyede; spora, mental ve fizyolojik hazırlık, ısınma egzersizleri, spor malzemelerinin temini ve kullanımı, eğitsel oyunlar, bireysel spor ve takım sporları uygulamaları, müsabakalara hazırlık, teknik-taktik örnekleri ve uygulamaları, sağlıklı yaşam ve beslenme konusunda bilgilendirme alanlarında çalışmalar yapılabilir.

Yaşlı bireylere yönelik spor etkinliklerinin;

- Yaşlı bireylerde görülen kas gücünde azalma, eklem sorunları ve ağrıları, iskelet sisteminde ortaya çıkan sorunlara ve buna bağlı olarak ortaya çıkan hastalıklara olumlu etki yapar.
- Denge ve duruşla ilgili katkı sağlar.
- Kalp, damar ve solunum sistemi fonksiyonlarına destek olur.
- Kilo kontrolünün sağlanmasında, obezitenin oluşmamasında etkili olur.
- Şeker, hipertansiyon gibi kronik hastalıklar üzerinde olumlu etkileri vardır.
- Depresyonun ve içsel sıkıntıların oluşmasını engelleyici özelliği vardır.
- Özellikle takım sporlarında ve spor oyunlarında yaşlı bireyin sosyalleşmesinin sağlanmasına destek olur.
- Yaşam kalitesinin artırılmasına ve gündelik yaşam enerjisine katkı sağlar.

Dijital Okuryazarlık ve Bilgisayar Atölyesi

Günümüzde, gündelik yaşamda kullanılan bilgisayar, cep telefonları, tablet vb. iletişim araçlarıyla birçok resmi ya da gündelik iş ve işlemler yapılmaktadır. Hatta bazı işlemler, sadece dijital ortamlardan gerçekleştirilebilmekte, yüz yüze yapılma olanağı bulunmamaktadır.

Yaşlı bireylerin birçoğu açısından bilgisayar, cep telefonu ve internet kullanımı fiziksel kısıtlılıklarından ya da bilgi deneyim eksikliğinden kaynaklı olarak aktif ve verimli bir biçimde olmamaktadır. Yaşlı bireylerin dijital çağın avantajlarından faydalanabilmesi, gündelik yaşamdaki işlemlerini kolayca gerçekleştirebilmeleri (banka işlemleri, alışveriş, fatura ödeme, e-devlet uygulamalarını kullanabilme, hastane randevusu alma vb.), sosyal medyayı doğru kullanabilmelerinin sağlanması, haber kaynaklarına erişebilmeleri ya da internet yoluyla kendilerini geliştirici içeriklere ulaşabilmeleri açısından bu teknolojilerin kullanımına yönelik kapasitelerinin ve bilgilerinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Dijital okuryazarlık atölyesinde yaşlı bireylerin bu konudaki yeterliliklerinin geliştirilmesi sağlanır. Gündelik yaşamda en çok kullanılan uygulamaların doğru ve amacına uygun olarak kullanılabilmesi için eğitimler düzenlenir.

Bunun yanısıra temel bilgisayar kullanımına ilişkin becerilerin edinilmesi de önem taşımaktadır. İlgisi ve yeterliliği olan yaşlı bireylere bilgisayar atölyesinde temel bilgisayar kullanımına ilişkin eğitim verilir. Bilgisayar teknolojisinin temel kavramları, temel seviyede bilgisayar donanımları ve işletim sistemi konularında çalışmalar yapılır. Bu program kapsamında; bilgisayar temel kavramları, işletim sistemi, donanım, işletim sisteminde temel işlemlerin yapılması, internet temel kavramları ve web kullanımı, elektronik posta kullanımı, word, excel, power point gibi office programlarının temel düzeyde kullanımı konularında eğitimler verilebilir.

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip bilgisayar eğitmeni ile atölye çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Dijital Okuryazarlık ve Bilgisayar Atölyesindeki kazanımlar;

- Yaşlı bireylerin dijital çağın avantajlarından (hız, bilgiye kolay erişim, iş yükü, zaman ve maliyet unsurlarından tasarruf etme vb.) yararlandırılması sağlanmaktadır.
- Hızla gelişen dünyada yeniliklerin takibini sağlamaya destek olur.
- Yaşlı bireylerin gündelik yaşamdaki işlemlerini kolayca gerçekleştirebilmelerine (banka işlemleri, alışveriş, fatura ödeme, e-devlet uygulamalarını kullanabilme, hastane randevusu alma vb.) katkı sağlar.
- Gündelik hayatı kolaylaştırıcı bilgi edinimine destek olur.
- Sosyal medya ve internetin doğru ve etkin kullanımı konusunda yol gösterici olur.
- Yaşlı bireylerde dijital dolandırıcılığa ilişkin bilgi ve farkındalık yaratılmış olur.

Yazı ve Edebiyat Atölyesi

Yaşlı bireylerin isteklerine ve yeteneklerine uygun olarak okuma, yazma ve tartışma etkinliklerine yer verilebilecek; yazı ve edebiyat atölyesi olarak tasarlanabilecek bu atölyede:

Şiir, düzyazı, roman ya da hikâye okumaları yapılabilir.

Yapılan okumaların her yaşlı bireyin duygu dünyasında ifade ettiklerine yönelik olarak tartışma ve söz konusu edebi metin üzerine konuşma etkinlikleri düzenlenebilir.

Okuma yazma bilmeyen ya da okuma güçlüğü çeken yaşlı bireyler için sesli okumalar yapılabilir. Şiir, düzyazı, roman ya da hikâye yazma konusunda isteği olan yaşlı bireylere yönelik yazma etkinlikleri düzenlenebilir.

Ortaya çıkan eserlerin sergilenmesi, basımı, tanıtımı ve sunumu gerçekleştirilebilir.

Yazı ve edebiyat atölyesinden yararlanma isteği olan yaşlı bireyler;

- Hayattaki her türlü birikim, anı ve tecrübelerini yazı ve sözel edebiyat yoluyla ifade etme fırsatı bulabilir.
- Duygu, düşünce ve farkındalıklarını edebiyat ve yazı yoluyla ifade edebilir.
- Dili doğru kullanma yetenek ve becerilerini gösterebilir.
- İç dünyalarını, hayallerini ve duygularını en etkili şekilde ifade edebilir.

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip, edebiyat, yazma alanında eğitim verebilecek bir eğitimle atölye çalışması gerçekleştirilebilir.

Zeka/Akıl Oyunları Atölyesi

Bilindiği üzere yaşlı bireylerde zihinsel fonksiyonlarda ve hafızada bozulma ile kendini gösteren demans ve alzheimer sıklıkla görülen hastalıklardır. Demans ve alzheimer olarak tanı almamış olsa dahi yaşlı bireylerde yaşa ya da başka hastalıklarına bağlı olarak zihinsel ve bilişsel becerilerde gerilemeler yaşanabilmektedir. Bellek sorunları, çevresel uyaranlara yanıtızsızlık ya da yanıt vermede gecikme, unutkanlık, olay örgülerini ve insanları karıştırma, zihin bulanıklığı vb. durumlar ortaya çıkabilmektedir. Buna bağlı olarak yaşlı bireylerin gündelik yaşamlarını sürdürmeye ilişkin zorluklar ortaya çıkabilmekte, bağımlılık düzeyleri artabilmektedir.

Yapılan araştırmalarda akıl yürütme ve nispeten karmaşık bağlantıları kurarak çözümlenmeye dayanan oyunlar ve etkinliklerin yaşlı bireylerin bilişsel ve zihinsel durumlarına olumlu katkılar ve zihin açıcı etki yaptığı belirtilmektedir.

Yaşlı bireylere yönelik sözcük, işlem, strateji, hafıza ya da mekanik oyunların bireysel ya da grup olarak oynandığı bir atölye olarak tasarlanabilecek zekâ/akıl oyunları atölyesinde yaşlı bireylerin hem keyifli, kaliteli zaman geçirmesi sağlanabilir hem de bilişsel ve zihinsel sağlıklarına katkıda bulunulabilir.

Zeka ve akıl oyunları atölyesinde aşağıdaki oyunlar oynanabilir:

Sudoku, ardışık sudoku, kendoku, futoşiki, anagram, kelime avı, mantık oyunları, tangram, tetromino, pentomino, apartmanlar, çit, kelime yerleştirme, satranç, küp sayma, soma küpü, resfebe ve diğer görsel oyunlar, 3 taş, 9 taş, dörtlemece, reversi, mangala vb.

Zeka ve akıl oyunları atölyesinde oynanan oyunlar;

- Yaşlı bireylerin zihinsel ve bilişsel kapasitelerinin iyileşmesine, var olan durumlarının korunmasına yani gerilememesine katkıda bulunabilir.
- Yaşlı bireylerin keyifli ve kaliteli zaman geçirmesine katkı sağlar.
- Öğrenme, bağlantı kurma ve çözmeye yönelik isteği geliştirir.
- Bilişsel becerilere olumlu katkı sunduğu için gündelik yaşam kalitesinde de gelişme sağlanabilir

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip, MEB tarafından verilen akıl oyunları eğitmenliği sertifikasına sahip kişilerce bu atölyede uygulamalar yapılabilir.

Okuma/Yazma Atölyesi

Okuma-yazma bilmeyen, geçmişte okuma yazma öğrenmek istemiş ancak buna imkan bulamamış, okula gidememiş ya da akıcı şekilde okuyup yazamayan yaşlı bireylere okuma yazma öğretmek amacıyla çalışmaların yapıldığı atölyedir. Bu atölyede; yaşlı bireylere okuma yazma becerisinin kazandırılması ve gündelik yaşamda ihtiyaç duyacakları temel düzeyde matematiğin öğretilmesi amaçlanır.

Okuma yazma ve temel matematik becerileri eğitimleriyle;

- Yaşlı bireyler günlük yaşamda okuma yazma bilmemek nedeniyle yaşadıkları bağımlılık durumundan kurtulabilir.
- Okuma yazma gerektiren resmi işlerini kendileri yapabilir duruma gelebilir.
- Yaşam kalitelerini yükseltecek ve çevrelerine uyumu kolaylaştıracak bilgi ve tutuma ulaşabilir.
- Yeni bilgilere ve kendilerini zenginleştirecek materyallere erişimlerini sağlayabilir.

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip, MEB tarafından verilen akıl oyunları eğitmenliği sertifikasına sahip kişilerce bu atölyede uygulamalar yapılabilir.

Yabancı Dil Atölyesi

Erken yaşlarda ikinci bir dil öğrenmenin daha kolay ve hızlı olduğu bilinse de istek ve heves doğrultusunda her yaşta birçok alana ilişkin öğrenme ve kendini geliştirme gerçekleştirilebilir. Öğrenme hevesinde olan ve talep eden ya da öncesinde söz konusu yabancı dile ilişkin bilgisi bulunan ve geliştirmek isteyen yaşlı bireylere yönelik yabancı dil öğretimi gerçekleştirilebilir. Talep eden ve yabancı dil öğrenmek konusunda donanımı yeterli olan yaşlı bireylerin seviyelerine göre, uygun öğretim yöntemleriyle yabancı dile ilişkin farkındalık ve eğitim sağlanabilir.

Yaşlı bireylerde yabancı dil öğrenimi;

- Yaşlı bireylerin özgüvenlerini geliştirir.
- Odaklanma ve düşünmeyi sağladığı için zihinsel ve bilişsel sağlığa katkı sağlar.
- Yabancı dili öğrenme ve kullanma becerisi geliştikçe farklı kaynak ve kültürlerle erişim sağlar.
- Hangi seviyede olursa olsun yabancı dil öğrenmek kişisel gelişime destek olur.

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip, hedef dilde eğitim vermeye yetkili olan yabancı dil eğitimcileri ile çalışmalar yapılabilir.

Tarım Atölyesi

Tarımsal rehabilitasyon, bitkiler ve bahçecilik aracılığıyla zihinsel ve fiziksel sağlığı iyileştirmek için kullanılan bir rehabilitasyon biçimidir. Geçmişte tarım ve bahçecilikle uğraşmış ve konu ile ilgili bilgisi ve deneyimi olan yaşlı bireylere ya da tarımsal üretimde bulunma istek ve hevesinde olan yaşlı bireylere yönelik ürün yetiştirme ve yetişen ürünlerin hasadının yapılması uygulamaları yapılabilir. Merkezin bahçesinde ya da topraklandırılmış bir alanı ayırarak; ekim dikim için toprak hazırlanabilir, tarım ürünlerinin ekimi yapılabilir, sulaması ve günlük gerekli bakımları sağlanabilir ve hasadı gerçekleştirilebilir.

Tarımsal rehabilitasyon;

- Yaşlı bireylerin sosyalleşmesine katkı sunar.
- Yaşlı bireylerin üretme duygusunun gerçekleşmesini destekler.
- Açık havada, doğada gerçekleştirilen bu atölye çalışması yaşlı bireylerin hem bedensel hem de ruh sağlığı açısından birçok pozitif etki sağlamaktadır.

Atölye Eğitmeni

Yaşlı bireylerle çalışabilecek niteliğe sahip, tarımsal rehabilitasyon ve bahçecilik konusunda yetkin olan eğitmenleri ile çalışmalar yapılabilir.

MEVZUAT

- Avrupa Sosyal Şartı
<https://www.anayasa.gov.tr/media/3680/avrupasosyalsarti.pdf>
- Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/uluslararası-mevzuat/>
- 2002 Madrid Uluslararası Yaşlanma Eylem Planı (MIPAA)
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/uluslararası-mevzuat/>
- 1982 Anayasası
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/anayasa/>
- 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/sosyal-hizmetler-kanunu/>
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/buyuksehir-belediyesi-kanunu/>
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/belediye-kanunu/>
- Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliği
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/huzurevleri-ile-huzurevi-yasli-bakim-ve-rehabilitasyon-merkezleri-yonetmeligi/>
- Kamu Kurum ve Kuruluşları Bünyesinde Açılacak Huzurevlerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/kamu-kurum-ve-kuruluslari-bunyesinde-acilacak-huzurevlerinin-kurulus-ve-isleyis-esaslari-hakkinda-yonetmelik/>
- Özel Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım Merkezleri Yönetmeliği
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/ozel-huzurevleri-ile-huzurevi-yasli-bakim-merkezleri-yonetmeligi/>
- Yaşlı Hizmet Merkezlerinde Sunulacak Gündüzlü Bakım ile Evde Bakım Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
<https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/ulusal-mevzuat/yonetmelikler/yasli-hizmet-merkezlerinde-sunulacak-gunduzlu-bakim-ile-evde-bakim-hizmetleri-hakkinda-yonetmelik/>

KAYNAKLAR

- Yaşlı Nüfus İstatistik Bülteni
https://www.aile.gov.tr/media/89041/yasli_nufus_istatistik_bulteni.pdf
- TÜİK 2020 Yıl Sonu Yaşlılık Verileri
https://www.aile.gov.tr/media/67227/eyhgm_tuik_2020_yilsonu_yaslilik_verileri.pdf
- TÜİK İstatistiklerle Yaşlılar, 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2022-49667&dil=1#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Ya%C5%9F%C4%B1%20n%C3%BCfus%20olarak%20kabul%20edilen,9%2C9'a%20y%C3%BCkseldi.>
- Yaşlı Nüfusun Demografik Değişimi, 2020
<https://www.aile.gov.tr/media/45354/yasli-nufus-demografik-degisimi-2020.pdf>
- MIPAA Bölgesel Uygulama Stratejisi (MIPAA/RIS)
<https://unece.org/population/ageing/mipaaris>
- Engelli ve Yaşlı Bakım Hizmetlerinde Kalite Standartları Uygulama Rehberi
<https://www.aile.gov.tr/media/49919/bhks-uygulama-rehberi.pdf>
- Uluslararası Yaşlı Bakım Çalıştayı Raporu
<https://www.aile.gov.tr/media/93873/1-uluslararası-yasli-bakim-calistay-raporu.pdf>
- Yaşlılık Şurası Komisyon Raporları
<https://www.aile.gov.tr/media/40504/i-yas-lilik-s-urasi-07022020-pdf-pdf.pdf>
- Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmetler Kurumsal Yaşlı Bakımı ve İllerin Durumu
<https://www.aile.gov.tr/media/9323/kitaptuerkiyede-yaslilara-yonelik-hizmetler-kurumsal-ya%C5%9F%C4%B1-bak%C4%B1m%C4%B1-ve-illerin-durumu2018.pdf>
- Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri "Avrupa'dan En İyi Uygulama Örnekleri ve Türkiye İçin Bir Model Tasarımı"
<https://www.aile.gov.tr/media/9334/tuerkiye-de-ya%C5%9F%C4%B1-bak%C4%B1m-hizmetleri-avrupa-dan-en-iyi-uygulama-oernekleri-ve-tuerkiye-i%C3%A7in-bir-model-tasar%C4%B1m%C4%B1-proje-kitab%C4%B1.pdf>
- Yaşlıların Hayatın Çeşitli Alanlarında Yaşadıkları Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu